

Adultismus: skrytý jed otravující naše vztahy s dětmi

Teresa Graham Brett

Jako rodiče (současní nebo budoucí) přemýšlíme o našem vlastním dětství a představujeme si, jak bychom mohli dělat věci jinak než naši rodiče, nebo možná stejně jako oni. Chceme tvořit udržitelný svět pro naše děti i budoucí generace, takže jsme se vědomě rozhodli žít v souladu s našimi hodnotami. Často však jako rodiče děláme málo pro to, abychom dětem pomohli chápat širší společenskou a kulturní dynamiku, která formuje náš pohled na děti, dětství a instituci rodičovství. Naše dominantní kulturní paradigma vnímání dětí a rodičovství je založeno na strachu, kontrole a nadřazenosti. Využíváme školy, církve a dokonce i samotné rodičovství k tomu, abychom popírali základní právo dětí; právo, aby k nim bylo přistupováno s respektem a důvěrou. Jsme kultura, jejíž pohled na rodičovství, děti a dětství má kořeny v adultismu.

Co je adultismus?

Má oblíbená definice adultismu pochází z článku, který napsal Dr. Barry Checkoway z University of Michigan v Ann Arbor. Ve svém článku Dospělí jako spojenci definuje adultismus jako „... veškeré chování a postoje, které vyplývají z předpokladu, že dospělí jsou lepší než mladí lidé, a že mají právo v mnoha ohledech působit na mladé lidi bez jejich souhlasu.“ Pokračuje tvrzením, že – kromě vězňů a několika dalších institucionalizovaných skupin – jsou životy mladých lidí kontrolovány více než životy jiných skupin lidí ve společnosti. Kromě toho si navíc dospělí vyhrazují právo trestat, ohrožovat, bít, odejmout „privilegia“ či ostrakizovat mladé lidi, pokud to považují za prospěšné k tomu, aby je mohli ovládat nebo vyžadovat „disciplínu“. Pokud by se jednalo o popis způsobu, jakým je zacházeno s jakoukoli skupinou dospělých, společnost by jej rychle rozpoznala jako formu útlatku.

Dospělí však obecně nepovažují adultismus za útlak, protože je to způsob, jakým se v mládí či dětství zacházelo s nimi samotnými; vnitřně se s tímto procesem ztotožnili. Podstatou adultismu je, že mladí lidé nejsou respektováni. Naopak, jsou méně důležití a v jistém smyslu horší než dospělí. Nelze jim důvěřovat, že se budou správně vyvíjet, a proto musí být učeni, ukázněni, ovládáni, trestáni a vedeni do světa dospělých. Osvobození mladých lidí bude vyžadovat aktivní účast dospělých.

Adultismus ovlivňuje všechny vztahy mezi dospělými a dětmi v naší kultuře. Má dopad na to, jak vnímáme děti. Ovlivňuje to, jak s nimi zacházíme a to, co cítíme, že máme jako rodiče právo dělat. Je institucionalizován ve školách, církvích i v našich právních a zdravotních systémech. Strávila jsem více než dvě desetiletí úsilím o sociální spravedlnost ve vysokoškolském vzdělávání. Trvalo mi pět let, než jsem si jako rodič uvědomila, že útlak, s nímž jsem bojovala mimo svůj domov, byl hluboce zakořeněn v mém vlastním domově, v mém vztahu s mým prvním dítětem. Uviděla jsem, jak moje používání síly a má nadvláda nad ním byla přípravou pro útlak a diskriminaci, kterou bych na něj uplatňovala později.

Naše vztahy s dětmi – od chvíle, kdy se narodí – tvoří paradigma, skrz něž budou vidět a poznávat svět. Vzhledem k tomu, že většina z nás v dětství zažila dominantní chování dospělých, domníváme se, že je takové chování normální, i když jsme proti tomuto bezpráví jako děti a dospívající bojovali. Přesvědčení, že dospělí mají právo na nadvládu nad dětmi je odvozeno od hluboce zakořeněného kulturního přesvědčení o povaze dětství.

Proces socializace se uskutečňuje prostřednictvím naší moci nad dětmi tak, aby se zajistilo, že budou dělat to, co my dospělí věříme, že je správné. Toto mocenské paradigma učí děti pochybovat o nich samých a spoléhat se na dospělé autority, které za ně činí rozhodnutí a určují, co je správné. Potřeba autonomie a sebeurčení je obětována pro potřebu pořádku a produktivity. Indoktrinace tohoto druhu je snazší, pokud vědomě ignorujeme či popíráme, že děti mají nějakou moc. Ztráta vlastní vnitřní autority a vlastního názoru v dětství vytváří živnou půdu pro naše instituce, které nás poté učí, že uplatňování moci a síly nad ostatními je jediný způsob, jakým může naše společnost vzkvétat, být produktivní a úspěšná. Takto vytváří adultismus živnou půdu pro všechny ostatní formy diskriminace a útlatku bující v naší společnosti. Vnímáme jako normální, že mocnější jedinci (dospělí) ovládají ty méně mocné (dětí), aby je přiměli dělat to, co věří, že je správné. Protože účel nesvětí prostředky, nezáleží na tom, jaký je cíl těch, kteří ovládají. To, na čem záleží, je způsob, jakým užíváme naši moc a jak jednáme s dětmi.

I když bojujeme proti rasové nespravedlnosti, za světový mír či za udržitelný svět, pokud v našich vlastních rodinách uplatňujeme právo silnějšího nad dětmi, pomáháme zachovávat nespravedlnost a útlak. Připravujeme děti na to, aby se smířily s životem ve světě, který je založen na právu silnějších ovládat slabší. Jestliže chceme vyvolat širší společenskou změnu a vytvořit svět, kde je spravedlnost základní hodnotou, pak musíme dodat odvahy sami sobě a odnaučit se adultismu, jemuž jsme byli vystaveni jako děti, a s nímž jsme se vnitřně ztotožnili jako dospělí. Musíme zpochybnit naši vlastní autoritu a moc, nejen moc a autoritu velkých korporací nebo zkorumpovaných vlád.

Zdroj:

<https://www.svobodauceni.cz/clanek/adultismus-1/> (2017, kráceno)